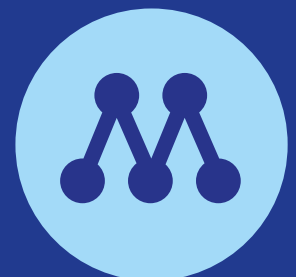

Nu får vi ordning på Västra Götaland

Handlingsprogram för Västra Götalandsregionen 2023-2026

Innehåll

Inledning 3

Efter pandemin 3

Vård som vi behöver ofta 4

Olika behov i olika faser av livet 5

Liten och ung 5

Mitt i livet 6

Våra äldre 6

Våra invånare som behöver vården ofta 6

Bättre hälsa i hela Västra Götaland 7

Vård som vi sällan behöver 7

Sjukhusvård präglad av kvalitet, kunskap och erfarenhet 7

Avancerad cancervård som är tillgänglig när man behöver den 8

Ambulansen - en mobil akutmottagning snabbt på plats 9

Akutmottagningar med bra tillgänglighet 10

Psykiatrisk slutenvård 10

Medarbetarna är sjukvårdens viktigaste resurs 11

Innovationer och forskning i världsklass 13

Utveckla digitaliseringen i vården 14

God ekonomi en förutsättning 15

Möjligheternas region 16

Ett hållbart arbete för fler jobb och ökat företagande 16

Fullföljda studier och väl rustade medborgare 17

Hållbara transporter, elektrifiering och energiförsörjning 18

Ett hållbart arbete för fler jobb och ökat företagande 18

Västsvenska jobb är beroende av en fungerande energiproduktion 18

Investeringar för en hållbar och tillväxtfrämjande, västsvensk infrastruktur 19

Jämväg 19

Vägar 20

Flyg 20

Sjöfart 20

En punktlig, bekväm och trygg kollektivtrafik med möjlighet till snabba byten 21

Insatser för ökad trygghet 21

Smidiga byten mellan trafikslag 21

En region som lockar till besök 22

Ett rikt och fritt kulturliv 23

En kultur för alla 23

De kreativa näringarna är en tillväxtfaktor 23

Miljö- och klimatinsatser som gör skillnad - på riktigt 23

Västra Götalandsregionen som föregångare 24

Rena skogar, sjöar och hav 24

Inledning

Moderaterna sätter patienten i centrum. Västra Götaland ska ha en hälso- och sjukvård av hög kvalitet som präglas av tillgänglighet, professionalism och kontinuitet. Vården och omsorgen ska präglas av mångfald och valfrihet samt av utveckling, förändringskraft och nytänkande.

Det finns mycket som är bra i svensk hälso- och sjukvård. Jämfört med andra länder står sig den svenska vården väl gällande medicinsk kvalitet, det akuta omhändertagandet, införande av ny medicinsk teknologi och användning av läkemedel. Vår personal är välutbildad och kompetent. Västra Götaland behöver emellertid en hälso- och sjukvård som hänger ihop utan onödiga gränser och ”glapp”, där mötet mellan patienten och professionen sätts i centrum. Här kan vi göra mer.

Hälso- och sjukvården behöver utvecklas i riktning mot ökad tillgänglighet i den nära vården och mer långsiktiga hälsofrämjande insatser. Hälso- och sjukvården behöver utvecklas till en sammanhållen och samordnad vård med kontinuitet i vårdkontaktorna framför allt för de mest sjuka och sköra äldre. Vården ska vara tillgänglig och effektiv så att många som möjligt ska kunna använda lättillgängliga digitala tjänster inom hela vårdkedjan och i alla vårdnivåer oavsett vårdgivare och huvudman.

Efter pandemin

Covid-19-pandemin tog hela världen med överraskning. Ingen förutsåg så långtgående konsekvenser för hela samhället och en sådan lång och ihållande påfrestning för våra medarbetare inom hälso- och sjukvården. Den krisberedskap som fanns var under inga omständigheter dimensionerad för en sådan tidsutdräkt. Våra medarbetare i vården lyckades överträffa sig själva i sin vilja att ge vård till alla de patienter som behövde det.

Det var emellertid inte utan att det frestade på ordentligt. Många av de planerade ingrepp som behövde göras hos andra patienter fick stå tillbaka när våra medarbetare behövde förstärka inom sluten- och intensivvård för drabbade av pandemin. Detta ackumulerade och uppdämda vårdbehov är en stor utmaning, samtidigt som det kan ta tid att komma till rätta med den återhämtning som vår personal förtjänar. Detta ser vi som en av mandatperiodens största utmaningar.

Under de värsta tillfällena då trycket på sjukvården tycktes övermäktigt blev vi också varse hur viktiga många av våra resurser är för att kunna vidmakthålla hela systemet. Inte minst var en tydlig brist att alltför många medarbetare saknade intensivvårdskompetens. För att möta framtida kriser behöver denna kompetens finnas hos fler.

Många av de ingrepp som har skjutits upp kräver att det finns beredskap inom intensivvården. Detta är således en flaskhals i systemet som är avgörande för att mycket annat ska kunna fungera.

Antalet vårdplatser inom den svenska intensivvården ligger relativt lågt i en internationell jämförelse. Det beror bland annat på att vi har ett system med intermediärvårdplatser, där de som inte riktigt är så sjuka att de behöver intensivvård kan vårdas med något mindre bemanning. Detta är ett bra och rationellt resursutnyttjande, men det kan inte uteslutas att intensivvården måste stärkas framöver.

Det är idag ovisst hur omfattande problemet med negativa långtidseffekter efter insjuknande i Covid-19 är. Drabbade invånare måste följas kontinuerligt via primärvården för att ges individuellt stöd till rehabilitering.

Med anledning av den pressade situation som präglat stora delar av mandatperioden har tillgängligheten till vård i vissa delar prioriterats ned. När vi förhoppningsvis går mot ett nytt normalläge finns det utmaningar i att komma till rätta med dessa svårigheter. På kort sikt kommer det behövas extra resurser tillsammans med nyttjande av nya arbets sätt som utvecklats under pandemin, exempelvis möjligheten till fler digitala besök.

Moderaterna vill

- Ge intensivvården förutsättningar att utvecklas
- Fortsätta att agera kraftigt för att komma till rätta med de tillgänglighetsproblem som både funnits innan pandemin och som kvarstår

Vård som vi behöver ofta

Primärvården med vårdcentralerna utgör basen i den nära vården och ska kunna ge en effektiv, bred och lättillgänglig sjukvård för de allra flesta vårdbehoven. Såväl vårdcentraler som jourcentraler måste anpassa öppettider och kontakttider till invånarnas behov och nyttja digital teknik.

Som inom så många andra sektorer har mönstren för hur vi söker kontakt med vården förändrats under pandemin. De ambitioner som under lång tid har funnits med att i högre grad skapa tillgänglighet och sköta kontakt via digitala plattformar tog under 2020 enorma kliv framåt. De positiva aspekterna av detta måste tillvaratas och bibehållas. Redan idag finns flera goda tjänster och dessa måste hela tiden utvecklas och förbättras.

Våra invånare förväntar sig att möta vården på ett enkelt sätt. Det ska de också få göra. Trenderna har under pandemin förstärkts och synliggjort behovet av att fortsätta arbetet med att flytta den vård som vi behöver ofta närmare invånarna, i linje med de ambitioner vi har om att ha en nära vård. Detta skapar stora möjligheter till en ökad tillgänglighet för invånarna, samtidigt som ökat resursutnyttjande och annan omställningstid blir kortare. Den nära vården ska kunna ta hand om en större andel av den totala vården.

Idag kan det många gånger vara mycket svårt att komma i kontakt med sin vårdcentral. Oavsett om det handlar om enklare frågor eller större ärenden kan telefontiderna vara slut, även om kontakten tas tidigt på morgonen. Här måste ny teknik och samordning nyttjas bättre, tillsammans med ökad

interaktivitet inom de digitala funktionerna för hantering av fler ärenden.

Det är patientens villkor och nytta som ska vara utgångspunkten för vår verksamhet. De allra flesta av våra invånare besöker vårdinrättningar sällan. I dessa fall är inte behovet av fastläkarkontakter lika angeläget som för de invånare som är i behov av tät kontakt med vården. De system som idag driver beteenden bland vårdinrättningarna måste anpassas så att vi skapar så mycket nytta för den enskilde som möjligt.

Vi vet att valfrihet ytterst är till nytta för patienten. Att kunna välja eller välja bort stärker patientens ställning. Det gör också att regionens egna verksamheter måste fortsätta att utvecklas och möta patientens behov.

Moderaterna vill

- Vård som invånarna behöver ofta ska finnas nära
- Tillgängligheten till vården och vårdens tjänster ska öka
- Låta valfrihet råda för patienten för att därigenom driva utveckling och främja nytänkande

Olika behov i olika faser av livet

Beroende på var i livet vi befinner oss har vi olika behov av vården. Utgångspunkten för Moderaterna är att alltid att sätta patienten och patientens behov i centrum. Här finns ett viktigt arbete att göra med att fortsätta arbetet med att ge god vård nära invånarna på ett sätt som medger flexibilitet och effektivitet.

Vi har sedan tidigare beslutat oss för att vi vill se ett mer offensivt arbete för att komma till rätta med våra tillgänglighetsproblem. Alla patienter ska kunna få sin vård inom lagstadgad vårdgaranti. Det betyder att alla ska ha fått sin operation eller annan behandling inom 90 dagar. Nästa steg är att vi vill skärpa vårdgarantin från dagens 90 dagar till 30 dagar gällande första besöket respektive operation eller annan behandling i specialistvården. Hela patientens vårdförlopp, inklusive utredning, diagnostik och rehabilitering, måste beaktas i arbetet med att korta vårdköerna.

Vi är inte nöjda med att det emellanåt tar alldeles för lång tid att få ett besök eller en operation till stånd. Vår regions samlade resurser behöver nyttjas bättre, och patienter som vill och har medicinska förutsättningar ska kunna hitta den mottagning som kan ta emot besök eller göra operation inom kortast tid. Vi vill därför verka för att få bättre system på plats för att delge aktuell lägesbild över var vård kan ges mest skyndsamt.

Liten och ung

Det är centralt för Moderaterna att ge unga och deras vårdnadshavare bästa tänkbara start i livet. Därför måste familjer som behöver stöd tidigt identifieras med hjälp av exempelvis hembesök från BVC. För familjer som tidigt fått komma hem ska uppföljning ske på enkla sätt utan att barn och föräldrar behöver återbesöka sjukhuset, om så är möjligt. Här ser vi organisatoriska förändringar som bättre skulle främja modern och barnet i centrum.

Inom kvinnosjukvården ser vi behov av att fortsätta utveckla gynekologin och efterkontrollen av den nyförlösta kvinnan. Stråvan ska vara att se till att födande kvinnor kan ha tillgång till samma team av barnmorskor från mödravård till eftervård. Som på så många andra ställen kan detta ske med inslag av digitala lösningar, där så är möjligt, önskvärt och tillämpligt. Det är vår givna ambition att fortsätta skapa förutsättningar för att minska förlossningsrelaterade skador. Vi ser en stor fördel i att kunna skapa en sammanhållen kvinnosjukvård för att minska administrativa och organisatoriska gränser till förmån för att kunna vara resurseffektiva och fokusera på kvinnornas behov.

Trots att det inte borde få hända drabbas alltför många barn varje år av allvarliga sjukdomar och cancer. För erbjuda bästa tänkbara vård vill vi ytterligare utveckla vårdkedjorna för dessa barn och så långt det är möjligt ge dem en "röd matta" genom vården. För barn som föds med sällsynta syndrom finns Centrum för sällsynta diagnoser. Vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset har Västra Götalandsregionen många uppdrag inom nationellt högspecialiserad vård. Detta är uppdrag vi är stolta över och vill utveckla ytterligare.

Vi ska arbeta för en specialistutbildning i barn-cancervård. Sårbarheten är betydande när det

gäller kompetensförsörjningen. Det gäller såväl barnonkologspecialister som sjuksköterskor. Det behövs också en nationell översyn av behoven gällande läkare till barnonkologin och samordning för utbildning av barnonkologer. Det finns stora behov av att prioritera genomförandet och efterlevnaden av det nationella vårdprogrammet för långtidsuppföljning efter barncancer samt att säkerställa forskning om barncancer. Alla barncanceröverlevare ska ha rätt till regelbunden uppföljning.

Elevhälsan har en viktig roll i att fånga upp och stötta barn och unga i ett tidigt skede. Det åtagande som regionen har gentemot kommunerna ska utvecklas och samarbetet stärkas. Det finns en stor vinning i att de barn som är i behov av stöd hamnar på rätt vårdnivå.

Mitt i livet

När allt fungerar som det ska är det lätt att inte tänka på sjukvården. Så ska det också vara. När vården väl behövs ska det emellertid vara lätt och snabbt att komma i kontakt. För mindre åkommor har den digitala kontakten en uppenbar roll att spela för att öka tillgängligheten. Detta måste fortsätta utvecklas till högklassiga tjänster som är lätta att använda av både vårdtagare och vårdgivare.

Våra äldre

Lätthet till kontakt, trygghet och kontinuitet är centrala begrepp för Moderaterna inom vård för våra lite äldre invånare. Vi vill fortsätta utveckla former för hembesök samt förbättra kontinuiteten genom fler fasta kontakter som kontaktsjuksköterskor, som kan agera som lotsar och koordinatörer i vården av äldre. Den stora satsningen på förstärkt läkarmedverkan i äldreomsorgen ska följas upp för att säkerställa ökad kvalitet, och vid behov utökas.

De erfarenheter som dragits efter att pandemin drog över landet visade på att det finns stora vinster med att kunna möta äldre i hemmen genom mobila team. De goda resultat som uppvisats ger anledning att stärka denna verksamhet och fortsätta bygga på samverkan med kommunerna och där primärvården utgör basen. Det är inte bara en ökad trygghet att vårdas hemma i stället för att tas in till sjukhus. För många som närmar sig slutet på livet är det också en fråga om att ges möjlighet till att bo kvar i sin hemmiljö och inte på ett sjukhus så långt som möjligt. För de som inte vill vara hemma kan hospice, vistelse i hemliknande miljö, eller palliativ vård på vårdinrättning vara ett alternativ.

En god tandhälsa är viktigt och det finns ett sam-

band mellan tandhälsa och hälsan i övrigt. Äldre personer med dålig tandstatus riskerar att drabbas av en rad sjukdomar, undernäring och andra problem. Idag erbjuds äldre munstatusbedömning på det särskilda boendet men vi ser behov av att stärka upp verksamheten med tandhygienister.

Våra invånare som behöver vården ofta

Det finns många anledningar som gör att vissa behöver vård ofta. Somliga behöver vård intensivt under en begränsad tid, medan andra dras med livslånga sjukdomar ända sedan tidig ålder. Oavsett vilken åkomma det rör sig om måste den regelbundna kontakten ske på ett lätt och smidigt sätt. God uppföljning kan göras med utrustning för hem- och egenmonitorering, automatisk dataöverföring och konsultation med sköterska eller läkare. Ett kontinuerligt och förebyggande arbete skapar stora vinster för alla inblandade.

För de människor som befinner sig i en svår social situation och utsatthet, ska vården också finnas tillgänglig i form av mottagningar för hemlösa och socialt utsatta och verksamheter som tandvård, mödravård och kris och traumaenhet.

Moderaterna vill

- Ge goda förutsättningar för en trygg förlossning med en sammanhållen vårdkedja både före och efter förlossning
- Minska förlossningsrelaterade skador
- Säkra kontinuiteten genom fler kontaktsjuksköterskor
- Vidga möjlighet till hem- eller egenmonitorering för kroniker
- Förbättra samverkan med kommunerna inom gemensamma ansvarsområden, såsom mobila team, hembesök och inom elevhälsan
- Förstärka arbetet med äldretandvården genom fler tandhygienister som kan verka på de särskilda boendena
- Fortsätta arbetet med att nyttja regionens samlade resurser för våra invånare genom regiongemensamma system

Bättre hälsa i hela Västra Götaland

Vi tror att det är den enskilde individen som har bäst möjlighet att påverka sin situation. Vi tycker därför att det är individen som måste vara utgångspunkten i arbetet med att skapa god hälsa i en bredare mening, i linje med vår vision *Det goda livet*.

Det finns mycket som tyder på att problem med psykisk ohälsa växer i alla åldrar. Särskilt oroande är detta för barn och unga som riskerar djupa men. Det finns många faktorer som spelar in och det regionala ansvaret rör främst vården. För att undvika att psykisk ohälsa övergår i svårare sjukdom är tidig upptäckt och bevisat effektiva insatser avgörande. Här måste samarbetet mellan primärvården, barn- och ungdomspsykiatri (BUP), elevhälsan samt socialtjänsten fortsätta att utvecklas. En breddad tillgänglighet är också central för att sänka trösklarna för att ta och få hjälp. Det arbete som görs inom BUP för att strukturera inflödet till med *En väg in* är en lovande satsning som behöver följas upp och möjligen utvecklas för att möta det ökade behovet.

Primärvården har ett viktigt uppdrag i att tidigt möta patienter med psykiatriska besvär. Detta är en del av den nära vården. För att säkerställa att primärvårdens läkare kan möta patienterna på bästa sätt finns redan idag möjlighet att konsultera specialistpsykiatri. Detta måste fortsätta att utvecklas.

Livsstil och levnadssätt förändras. I takt med att många barn rör sig mindre, ökar antalet överviktiga barn. Vi ser behov av att stärka det förebyggande arbetet och dietistverksamheten för barn.

Även bland äldre finns behov av hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser framför allt för att minska depression, biverkningar och interaktioner från läkemedel samt undernäring, som i många fall leder till akuta inläggningar på sjukhus.

Dietister och kuratorer samt insatser genom äldrepsykiatri är viktiga liksom en fungerande och återkommande läkemedelsöversyn.

Moderaterna vill

- Motverka den växande psykiska ohälsan genom tidiga insatser och breddad tillgänglighet
- Förbättra samarbetet mellan primärvården, BUP, elevhälsan samt socialtjänsten
- Stärka dietistverksamheten i synnerhet för barn, äldre och kroniker i behov av insatser

Vård som vi sällan behöver

Vårdens omställning innebär att en stor del av den tidigare vård som gavs på sjukhus numera ges på vårdcentraler, lokalsjukhus, i hemmet eller till och med på distans. Den andra sidan av myntet är den avancerade vård som vi sällan behöver, som kräver stora resurser i form av medicin, teknik och personal.

Sjukhusvård präglad av kvalitet, kunskap och erfarenhet

Dagens forskning är morgondagens rutiningrepp. Denna insikt understryker vikten av den verksamhet som bedrivs vid våra sjukhus.

I Västra Götaland ska alla invånare kunna erbjudas en tillgänglig sjukhusvård med hög kvalitet när det behövs. Dagens avancerade sjukhusvård och forskning kräver hög kompetens och erfarenhet och bygger på stor praktisk vana där träning ger färdighet. Verksamhet måste således bedrivas i en tillräcklig hög omfattning för att säkra kvalitet och främja patientsäkerhet. Därför behöver det ske en koncentration av den högspecialiserade vården

som vi som invånare sällan är i behov av. Genom koncentration av den högspecialiserade vården ges förutsättningar för att skapa stabila personalgrupper, utvecklande arbetsuppgifter, korta ledtider och ett processorienterat arbetssätt byggt på vetenskap och den senaste forskningen.

Var den specialiserade och i synnerhet den högspecialiserade vården finns och ska finnas, ska utgå från hur stora mängder ingrepp som är minimum för att garantera kvaliteten och var tillräcklig kompetens och erfarenhet kan garanteras. Vi är övertygade om att det är bättre för den enskilda patienten att veta att han eller hon får ett högkvalitativt ingrepp gjort för en åkomma som sällan förekommer, och att denne då också är villig att åka lite längre. Med fem sjukhusgrupper i Västra Götalandsregionen, där Sahlgrenska Universitetssjukhuset även utför region- och nationellt högspecialiserad sjukvård finns en mycket god grund för att ha en spridd akut- och länssjukvård för god tillgänglighet och en koncentrerad högspecialiserad vård till gagn för alla invånare i Västra Götaland. I en alltmer konkurrensutsatt värld måste även ett stort universitetssjukhus ha en övergripande och långsiktig plan för vilka områden som ska prioriteras. Därigenom kan internationell spjutspetskompetens utvecklas och växa i vår region.

Även här är det centralt att samverka med kommunerna sker på ett bra sätt för att säkra att inte medicinskt färdigbehandlade patienter blir kvar på sjukhuset.

Utvecklingen mot ny teknik och nya metoder ger ofta kortare vårdtider och mer dagkirurgi. Framför allt av kvalitets- och patientsäkerhetsskäl är det därför viktigt att det finns rätt antal vårdplatser på våra sjukhus, varken för få eller för många. Större fokus måste också läggas på att undvika kvalitetsbrister inom sjukvården. Läkemedelsrelaterade skador, fallskador och vårdrelaterade infektioner medför stort lidande för individen och betydande kostnader för sjukhusen liksom för samhället i stort. För att kunna sprida best practice måste regionen intensifiera arbetet med att öppet redovisa vårdens kvalitet och medicinska resultat.

Moderaterna vill

- Koncentrera den högspecialiserade vården för ökad kvalitet, tillgänglighet och patientsäkerhet till gagn för alla invånare i Västra Götaland, oavsett hemort
- Fortsätta arbetet med att sprida best practice mellan sjukhusen i regionen
- Stärka patientsäkerhetsarbetet och ta krafttag mot till exempel vårdrelaterade infektioner, fallskador och läkemedelsskador

Avancerad cancervård som är tillgänglig när man behöver den

Vår målsättning är tydlig – alla cancersjukdomar ska förebyggas och deras skadeverkningar minimeras. Vi driver frågan om att Sverige ska ta fram och genomföra en ny samlad nationell cancerstrategi. Den behöver uppdateras, bland annat på grund av den hoppfulla utveckling som sker inom ny diagnostik med hjälp av artificiell intelligens, biomarkörer och möjligheter till individuell cancerbehandling med till exempel immunoterapier samt cell- och genterapier. För att ta vara på banbrytande forskning och utveckling är det helt centralt att cancerstrategin ständigt och brett förnyas, uppdateras och kompletteras.

För några år sedan växte hoppet om att väntetiderna i cancervården skulle bli kortare. Regionala cancercentrum inledde en satsning på standardiserade vårdförlopp, efter en modell som använts framgångsrikt i Danmark, där ledtiderna för diagnos och behandling är tydligt reglerade och målsatta. Tyvärr har måluppfyllelsen inte varit den önskade. Nu måste arbetet med att korta väntetiderna intensifieras.

Vi vill uppdatera de standardiserade vårdförlopp som genomförs. Vi vill se att 90 procent av alla människor som insjuknar i cancer ska vara utredda enligt ett standardiserat vårdförlopp före utgången av år 2026, samt att 90 procent av de cancerpatienter som ingår i ett standardiserat vårdförlopp ska få sin vård inom utsatta maximala tidsgränser. Dessa mål berör naturligtvis inte cancerpatienter som behöver akutopereras eller där cancermiss-tanken uppstår först i en mycket sen palliativ fas av förloppet. Dagens målsättning för hur många cancerpatienter som ska ingå i ett standardiserat vårdförlopp ligger på 70 procent.

Tidig upptäckt av cancer innebär ökade möjligheter för patienten att överleva. Det förbättrar också vårdens möjligheter att ge patienten snabbare, kortare, skonsammare och mer effektiv behandling. Vi föreslår att det tas fram ett gemensamt långsiktigt mål om att minst 70 procent av alla cancerdiagnoser ska ställas när patienten fortfarande befinner sig i ett tidigt stadie av cancersjukdom.

Vi vill därutöver att det påbörjas ett nationellt arbete att ta fram digitala beslutsstöd i primärvården i syfte att systematiskt kunna arbeta med riskprofilering av patienter som löper ökad risk att drabbas av cancer. Ett sådant arbetssätt är exempelvis metodisk användning av digital diagnostik. Det krävs vidare att utvecklingen av det nationella onkogenetiska kvalitetsregistret säkerställs för att stärka uppföljning av individer som har en genetiskt ökad risk att drabbas av cancer.

Det finns forskning som visar att generella symptombilder och besöksmönster kan användas för att identifiera patienter i primärvården som senare sannolikt kommer att drabbas av en cancerdiagnos. Standardiserade vårdförloppsprocesser för primärvården kan ge patienten ökad trygghet via en mer strukturerad utredningsprocess. Ett sätt är att använda riskprofilering av patienter vilket kan leda till fler tidiga upptäckter av cancer. Vårdpersonal som primärt sysslar med andra inriktningar av vård än cancervård har svårt att kunna ställa tidiga cancerdiagnoser om de inte ges relevant stöd i deras dagliga arbete. Många allmänläkare kanske bara stöter på någon enstaka patient per år som bär på en cancersjukdom.

Det finns behov av att fortsätta arbeta med eftervården och uppföljning efter cancerbehandlingar för att skapa förutsättningar för återgång till en normal tillvaro efter sjukdom. Rehabiliteringen ser idag ojämn ut i vår region och vi behöver säkra att det sker på ett bra och jämlikt sätt.

Moderaterna vill

- Höja ambitionen till att 90 % av alla som insjuknar i cancer ska vara utredda enligt ett standardiserat vårdförlopp snarast

Ambulansen - en mobil akutmottagning snabbt på plats

När den specialiserade vården koncentreras till några punkter måste vi fortsätta att bygga ut det snabba omhändertagandet. Vi vill fortsätta arbetet för en effektiv och patientsäker vård på land, i luften och till sjöss. Ambulanssjukvården är idag närmast att betrakta som en mobil akutmottagning. Patienten kan få en kvalificerad bedömning i ambulansen och föras direkt till behandling på ett sjukhus, eller i mindre allvarliga fall till en vårdcentral. I vissa fall kan patienten föras direkt till en vårdavdelning vilket kan minska väntetiden för patienten samtidigt som akutmottagningarna avlastas. Det är en positiv utveckling som bör vidareutvecklas och spridas. Vi vill också vidareutveckla konceptet kring liggande sjuktransporter som på många håll avlastar ambulanssjukvården.

Utryckningstiderna i ambulanssjukvården är fortfarande i vissa fall för långa. Utveckling av koncept som i-väntan-på-ambulans (IVPA) och samverkande sjukvård, men också att hjärtstartare finns spridda geografiskt i regionen, är viktiga pusselbitar för att minska tiden från utlarmning tills dess att kvalificerad hjälp är på plats.

I ett land som är så stort till ytan och så litet till sin befolkning behöver regionerna samarbeta och samordna dyra transportresurser. Inom våra etablerade samarbeten vill vi stärka den luftburna ambulansverksamheten och utveckla den på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. För att utnyttja ambulanshelikoptrar på bästa sätt vill vi se fler helikopterlandningsplatser runt om i regionen och ett nära samarbete med ambulanserna.

Det finns fortsatta utmaningar i att bättre samordna regionens resurser för ett ökat effektivt nyttjande. 1177, ambulansen, bedömningsbilar och kommunens hemsjukvård är alla viktiga komponenter vars samarbete och gränssnitt kan förbättras ytterligare.

Moderaterna vill

- Förstärka ambulanssjukvården så att tiden mellan utlarmning och kvalificerad hjälp på plats kortas ytterligare
- Utveckla samarbetet inom all flygambulansverksamhet
- Förbättra personalens arbetsförhållanden och göra en översyn av ambulansstationerna
- Öka den regionala samordningen och förbättra ledning och styrning av ambulanssjukvården

Akutmottagningar med bra tillgänglighet

Akutvården har en central funktion i vårt sjukvårdssystem. Personalens tillmötesgående och förklarande sätt är en nyckel i förståelsen för varför vissa patienter får vänta längre än andra. Det är centralt att det är korta tider till triagering och att behandling inte dröjer längre än nödvändigt. Det är långt ifrån alla besök på akuten som är medicinskt motiverade och aktuell förväntad kötid på de olika mottagningarna ska tillgängliggöras för invånarna. Samverkan med mobila team och ambulansen behöver fungera bra för att se till att rätt vårdnivå hänvisas till akutmottagningarna. Denna samverkan mellan patient och flera intressenter kan utvecklas och stärkas.

De fem stora sjukhusgrupperna ska ha en komplett akutverksamhet och mottagningar som kompletteras med primärvårdsjourer, samlokaliserade på sjukhusen där så är möjligt.

Inom hälso- och sjukvården är personalen den

främsta resursen. Avgörande för att akutsjukvården ska fungera tryggt och effektivt är därför goda arbetsförhållanden och att rätt kompetens finns på akutmottagningen. Vi är positiva till utvecklingen med läkare som är fast anställda på akutmottagningen och menar att arbetet att utbilda akutläkare måste fortsätta att intensifieras.

Även på akutmottagningarna måste kontinuerlig verksamhetsutveckling ske för att försöka nå snabbare, mer kostnadseffektiva och kvalitativa rutiner. Det innebär också att tillgång till undersöknings- och diagnosverktyg behöver fortsätta att förbättras.

Moderaterna vill

- Fortsätta korta tid till triagering vid ankomst till akutmottagningen
- Säkerställa att snabb och lätt tillgång till nödvändig undersöknings- och diagnosverktyg finns vid sjukhusens akutmottagningar
- Utveckla och sprida konceptet med direktinläggning på vårdavdelning från ambulans utan att passera akutmottagningen
- Ha fler primärvårdsjourmottagningar som ligger på eller i anslutning till akutmottagningarna
- Utveckla konceptet med akutläkare som är placerade på akutmottagningen

Psykiatrisk slutenvård

Den psykiatriska vården utvecklas i snabb takt. Med ytterligare forskning ges möjlighet att behandla patienter med smalare och mer personspecifika metoder. Det är en utmaning att samtidigt behålla mycket vård nära invånarna samtidigt som andra delar blir specialiserade i allt högre utsträckning. För de patienter som behöver specialiserad psykiatrisk vård är det av yttersta vikt att insatser sätts in tidigt och ges på rätt sätt eftersom det kan vara skillnaden mellan ett gott liv eller ett liv i misär. När en patient skrivs ut från slutenvården är det viktigt att mer öppna vårdformer tar vid och ger rätt stöd i vardagen.

Patienter med psykiatriska besvär har ofta lång vårdtid. Somliga blir aldrig färdigbehandlade. De nya möjligheter och arbetssätt som forcerats fram i och med pandemin har visat sig vara mycket användbara inom psykiatrin för att sänka tröskeln för kontakt mellan patient och vårdgivare. Detta kan fortsätta att utvecklas till fromma för både patient och vårdgivare.

Moderaterna vill

- Fortsätta att utveckla den psykiatriska vården med nya behandlingar och kontaktvägar

Tandvård

En god tandhälsa är viktigt och det finns ett samband mellan tandhälsa och hälsan i övrigt. Äldre personer med dålig tandstatus riskerar att drabbas av en rad sjukdomar, undernäring och andra problem. Barn och äldres tandvård ska prioriteras. Barn som bor i utsatta områden måste ytterligare prioriteras med riktade insatser, exempelvis hälso-promotörer och "flourtanter".

Folktandvården ska fortsätta att arbeta med att förbättra tillgängligheten.

Moderaterna vill

- Prioritera resurser till patienter med dålig tandhälsa

Medarbetarna är sjukvårdens viktigaste resurs

Hörnstenen i hela hälso- och sjukvårdssystemet är våra medarbetare. Under pandemin visade medarbetarna inom hälso- och sjukvården prov på att kunna lösa uppgiften utan att politiken gav styrning i detaljerna. Detta måste bli vändpunkten på det offentliga Sveriges ängslighet om att långt ner i verksamheterna diktera vilka villkor som ska gälla. Politikens uppgift är att ange hur mycket medel som står till förfogande och vilket övergripande uppdrag som ska lösas. Därefter måste det vara upp till professionen att bäst dimensionera sig för uppdraget. Vi ser att vi inte alltid är i balans inom vårdens olika personalkategorier. Exempelvis råder det brist på erfarna sjuksköterskor för att kunna sköta omvårdnaden av patienterna.

Alla människor har olika behov när det kommer till att bearbeta tunga händelser. Den press som medarbetare och chefer inom hälso- och sjukvården upplevde under pandemin kommer att finnas med oss under lång tid framöver. Här måste det aktiva arbetet med att följa upp och stötta medarbetare som har extra behov fortsatt ges.

Västra Götalandsregionen har stora ambitioner om

att vara en god arbetsgivare. För att kunna nå en bättre balans måste vi bli en bättre arbetsgivare. För att leva upp till det finns det många faktorer som måste tillgodoses. Lön är en viktig del för medarbetarna, men inte alltid den enskilt viktigaste. Lika angeläget är det om att skapa förutsättningar för kompetenshöjning och fortbildning med tydliga karriärvägar, tillse att alla medarbetare förstår sin roll, uppdrag och mandat inom en god arbetsmiljö, att de upplever att de kan få sina röster hörda när det kommer till att jobba smartare och mer effektivt samt att deras arbete upplevs som meningsfullt. Denna helhet är något som måste vidareutvecklas.

När hälso- och sjukvården behöver rekrytera för att möta nya behov är det viktigt att kapaciteten hos utbildningsanordnare står i relation till detta. Här har Västra Götalandsregionen en viktig roll i att signalera hur vi bedömer att läget kommer att se ut och vilken vård vi dimensionerar oss för på sikt. Inte minst gäller detta för specialiserade yrkesgrupper som ofta är avgörande för att vi inte ska ha avgörande flaskhalsar i systemet.

När den medicinska och tekniska utvecklingen går snabbt blir behovet av kompetenshöjning och fortbildning tydligt för att vi ska kunna tillgodogöra oss framstegen på bästa sätt. Långsiktigt måste våra medarbetares kompetens svara mot behovet av hälso- och sjukvård utifrån den omställning av vården som regionfullmäktige beslutat om. Det tar många år att hamna i rätt fas, men detta arbete måste göras kontinuerligt.

För många är arbetstider och ansvarsförhållanden inom vården tuffa. Inom samma personalkategori kan belastningen se olika ut, beroende på var i organisationen som huvuddelen av arbetet görs. För att skapa en större dynamik och ge fler möjlighet till karriärvägar och fortbildning har vi under mandatperioden lanserat initiativet att ingå i en personalreserv för att förstärka intensivvårdsresurserna under mindre delar av året, vid sidan av sin huvudtjänstgöring. Fler typer av dessa initiativ kan stärka vårdens möjlighet att skifta fokus utan att tära för

hårt på en enskild personalkategori. Denna växling behöver inte stanna inom regionens organisation, utan bör även kunna delas mellan olika huvudmän. Angelägen fortbildning och kompetensutveckling bör kunna ske på arbetstid och ska självklart premieras med högre lön.

Chefen och ledarskapet spelar en avgörande roll för utveckling av verksamheten, för trivseln på arbetsplatsen och för att medarbetarens kompetens används på bästa sätt. Vi vill se ett intensifierat arbete kring ledarskapsutveckling och chefsutvecklingsprogram för att cheferna ska ges de bästa förutsättningarna att vara goda chefer.

Organisationens förtroende för chefer och medarbetare är en nyckel för ett gott genomförande. Dumsnåla och panikartade initiativ som att dra in kaffemjolk eller skorpor på en avdelning för att spara pengar har ofta en provocerande effekt på medarbetare. Det är hos budgetansvarig chef som både ansvar att följa budget och mandat att lösa uppdraget måste ligga.

Det finns ett stort arbete att göra med att minska den administrativa bördan för våra medarbetare och chefer. Ett steg i rätt riktning är en sammanvävning av de olika gränssnitt som våra medarbetare idag använder sig av inom ramen för framtidens vårdinformationsmiljö. Vi är angelägna om att detta skifte för medarbetarna kommer att tillföra värde.

Medarbetarnas kompetens inom sjukvården kan användas på ännu bättre sätt. Genom uppgiftsväxling kan vi avlasta exempelvis sjuksköterskor och undersköterskor uppgifter som servicepersonal kan utföra. Detta kan även underlätta kompetensförsörjningen inom bristyrken. Arbetet pågår, men kan utvecklas och stimuleras till att fortsätta.

För de anställda i hälso- och sjukvården har möjligheten att välja arbetsgivare blivit större. Vi vill förstärka denna utveckling genom att förbättra möjligheterna för hälso- och sjukvårdens

personal att arbeta inom såväl offentlig som privat och idéburen hälso- och sjukvård. I syfte att effektivisera användandet av medarbetare inom hälso- och sjukhusvården föreslår vi att det införs mer flexibla regler som underlättar för personal att arbeta inom vård med olika huvudmän. För att uppnå detta behöver regelverken kring så kallade bisysslor ses över. Detta kan dels ske genom att sjukhusanställd personal får ökade möjligheter att arbeta vid privata enheter, dels genom att fristående privata enheter ges incitament att medverka vid sjukhusens forsknings- och utvecklingsverksamheter samt jourorganisation.

Vi förespråkar också, i syfte att förbättra produktiviteten inom hälso- och sjukvården, att det utformas kontraktsformer som innebär att privata vårdenheter ges inläggningsrättigheter och möjligheter att använda ledig kapacitet vid sjukhusen för planerad verksamhet.

Under den gångna mandatperioden har restriktionerna kring bisysslor lättats något för att vi bättre ska kunna nyttja medarbetarnas samlade kompetens för att omhänderta det uppdämda vårdbehovet. Detta kan utvecklas ytterligare, exempelvis genom att låta medicinsk personal internstafetta, dvs tjänstgöra på sin ordinarie arbetsplats på kompensationsledig tid eller vid semester. Med ett sådant system kan vi fånga upp frivillig personal i vår egen organisation, i stället för att tvinga den som vill jobba extra att söka sig till andra aktörer.

Moderaterna vill

- Stärka budgetansvariga chefers mandat genom förtroende att själva prioritera och planera långsiktigt
- Utöka möjligheterna för medarbetarna att vidareutbilda sig också på arbetstid
- Ha överskådlig karriärplanering för alla medarbetare med tydlig koppling mellan ersättning och kompetens som utgår från verksamhetens behov
- Utveckla anställningsformer som innebär breddad kompetens och möjlighet till avlastning mellan olika verksamheter
- Ge chefer det mandat och de verktyg som krävs för att utveckla verksamheten

Innovationer och forskning i världsklass

Vi vill att Västra Götalandsregionen ska arbeta aktivt med att fler och större resurser läggs på forskning och utveckling inom länet. Målet ska vara att skapa en forskningsmiljö som lockar till sig de allra bästa forskarna och, i forskningssammanhang bli en internationell frontregion. Västra Götalandsregionen ska också fortsätta arbeta för att stimulera kunskap och engagemang inom de naturvetenskapliga ämnena, teknik och digitalisering hos barn och unga genom Science Centers.

Inom Västra Götalandsregionen finns Sahlgrenska Universitetssjukhuset som håller hög internationell klass när det gäller forskning. För att fortsatt kunna vara i framkant måste vi kunna attrahera och rekrytera de skickligaste personerna inom sina fält i världen. Vår historiska samverkan med Sahlgrenska Akademin är central i detta arbete. Dagens forskning är morgondagens rutiningrepp, och därför behöver vi ha personal som kan tillgodogöra sig ny forskning och omsätta den i praktiken. Det är viktigt att forskning inom alla vårdprofessioner bedrivs.

Vi har varit med och inrättat en innovationsfond som alla som arbetar inom den regionfinansierade hälso- och sjukvården ska kunna söka medel från, oavsett yrkeskategori och befattning. Det handlar om att tillvarata medarbetarnas idéer och snabbt agera utifrån förändringsbehov inom sjukvården. Vi vill vidareutveckla arbetet med att implementera och göra verklighet av lösningarna som kan vara

både produkter, tjänster och idéer.

För att på längre sikt säkra samarbetet mellan Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Sahlgrenska Akademin, näringslivet och andra intressenter ser vi projektet Sahlgrenska Life som mycket viktigt. För oss handlar det inte om byggnader utan om att knyta forskare och verksamheter närmare varandra. Vi ser och hör en efterfrågan om att gå vidare med detta samarbete och ser det som en förlängning och implementering av den nationella life-science-strategin.

I takt med att framsteg inom medicin tillkommer fler patientgrupper med allt smalare behandling. Detta är mycket positivt, men det ställer höga krav. Alla områden kan inte prioriteras inom forskning och vi tycker det vore positivt att hitta ett antal inriktningar där Sahlgrenska Universitetssjukhuset kan proaktivt kan arbeta för att vidmakthålla och utveckla kompetens i internationell toppklass.

Den kliniska forskning som bedrivs vid regionens verksamheter behöver bidra till att utveckla verksamheten framåt genom att bidra till exempelvis bättre kvalitet, bättre metoder eller bättre processer.

Moderaterna vill

- Att Västra Götalandsregionen ska vara en nationellt ledande region inom life-science
- Förstärka Innovationsplattformen som kan göra verklighet av personalens idéer
- Stärka handledare och chefer på så vis att de kan stimulera forskning på områden de bedömer som centrala för att vidareutveckla verksamheten

Utveckla digitaliseringen i vården

Fortsatt utvecklad digitalisering är ett fundament i att kunna genomföra den vårdomställning som vi står inför, där vården kommer närmare invånarna. Pandemin tvingade fram nya beteenden och i många fall har dessa fallit mycket väl ut. Detta måste tillvaratas för att gamla rutiner inte ska ta överhanden när en återgång till ett mer normaliserat läge gradvis sker.

De uppenbara positiva effekterna av ökad digitalisering rör bland annat möjlighet att hålla kontakt utan att stå i telefonkö, ett mer effektivt tidsutnyttjande i dialoger mellan patient och vårdnadsgivande och reducerade kostnader för bland annat lokalbehov. Det digitala kan emellertid inte ersätta alla besök och bedömningar. Det finns också en del uppföljande forskning som måste göras för att studera hur utfallet av vissa digitala behandlingar blivit.

Den tillgänglighet och lätthet som patienter idag väntar sig måste vi kunna svara upp emot. Detta sätter fortsatt press på att utveckla och göra våra system användarvänliga. Att lätt kunna få information om olika sjukdomstillstånd och olika råd är en självklarhet. Detta stärker förtroendet för systemet och även kvaliteten för patienten.

Alltjämt finns det individer som, av olika anledningar, har svårt att hantera det digitala formatet. Om lejonparten av patienterna kan hanteras på ett digitalt och enkelt sätt frigörs resurser för dem som behöver det mest.

Det borde vara självklart att ens patientdata är lättillgänglig för patienten att dela mellan olika vårdnadshavare. Exempelvis uppstår det problem när en invånare flyttar från en region till en annan. Detta är gårdagens sätt att hantera data, och det måste underlättas. Även detta är en förtroendefråga för hälso- och sjukvården gentemot invånarna.

Överföring av vårddata från journalsystem till regionalt och nationellt register är nödvändigt. Vårddata utgör en viktig grund för uppföljning, forskning och statistik vilket genom att analyseras och återförs till regionernas journalsystem, ökar möjligheten till förbättrad kunskapsbaserad vård – till gagn för landets patienter och personal.

De stora utmaningar som fanns med att skapa en tillgänglig och lättförståelig plattform för att boka vaccintider illustrerar de problem som vi fortfarande möter. Det finns enorma effektiviseringsvinster att göra om kallelser kan bokas, hanteras och verkställas digitalt. En koppling till digitala brevlådor är ett naturligt steg för att minska både miljöpåverkan och onödiga kostnader för brevkallelser som idag rutinmässigt cirkuleras.

Digitaliseringen medför möjlighet till ny transparens. I det kontinuerliga förbättringsarbetet med att bättre gestalta uppföljningen kan även detta material paketeras och tillgängliggöras för patienterna. Därigenom blir olika verksamheters kvalitetsmått tydliga. Personlig integritet måste kunna garanteras i linje med de lagkrav som råder inom området. Det är därför nödvändigt att kontinuerligt arbeta med informationssäkerhet och integritetsfrågorna, men också upplysa invånarna om deras eget ansvar för exempelvis inloggningsuppgifter.

I många år har vi verkat för att hitta ett nytt informationssystem för hälso- och sjukvården som svarar mot patienternas, vårdpersonalens, de tekniska förutsättningarna och de juridiska aspekterna som måste beaktas. Under mandatperioden kommer detta system, framtidens vårdinformationsmiljö, att gradvis införas. Vi är medvetna om att det är ett stort steg att ta, men vi är likaså övertygade om att det är rätt väg att gå.

Moderaterna vill

- Utveckla möjligheterna och funktionerna på de digitala plattformarna för att kunna erbjuda information, tidsbokning och kontakt på ett tillgängligt sätt
- Bidra till en ökad samordning för lättare informationsöverföring för att underlätta för patienter att ta del av eget vårddata och sin hälsostatus för att kunna driva en prediktiv och proaktiv hälsa
- Förenkla för sjukvårdspersonalen genom en ny digital informationsmiljö

God ekonomi en förutsättning

Regionens huvudsakliga ansvarsområden, hälso- och sjukvård och regional utveckling, är av sådan art att de kräver långsiktighet för att kunna utvecklas på ett bra och strukturerat sätt. En god och stabil ekonomi är en grundförutsättning för att kunna åstadkomma detta. Det har vi moderater vinnlagt oss om under de år vi anförtratts att leda regionen. Vi kommer att fortsätta arbeta för långsiktig hållbarhet.

Den regionala inkomstskatten fördelas platt över hela inkomstskalan. Det innebär att den läggs ovan på invånarnas kommunala skatt. I förlängningen innebär det att en skattejustering i regionen drabbar våra invånare olika hårt, beroende på hur stor dennes kommunala inkomstskatt är. När andra frestas av att justera skattesatsen uppåt ser vi till helheten och invånarnas samlade intressen. Om regionen höjer skatten drabbar det därmed främst dem i

redan högt beskattade kommuner, ofta belägna på landsbygden, som har lägst inkomster och marginaler.

En intäktsström som regionen själv råder över är vårdens egenavgifter. Dessa kan användas för att öka eller minska benägenheten till besök. Vi vill att vården i första hand ska utgå från kvalitet och vård vid behov. Därför ser vi ett behov av att ha egenavgifter i komplement, om än litet, till den finansiering som sker via skattsedeln. Hur god välfärden är ska inte definieras av hur mycket som är gratis. De av våra invånare som har nödvändig och tät kontakt med vården omfattas i regel av högkostnadsskyddet. Därigenom hanteras de som har en särskilt ekonomiskt utsatt situation i ett särskilt spår. Denna grups hälsa främjas inte av ett generellt slopande eller ständig minskning av egenavgifter.

För oss är dock prioriteringen av sjukvården tydlig. Att inte höja skatten är en grundförutsättning för oss och för att klara det måste regionen fortsätta jobba med ständig förbättring, stödsystem och införande av ny teknik. Detta utan att göra avkall på sjukvårdens finansieringsbehov, bland annat genom att analysera data på rätt sätt och med rätt kompetens för att kunna dra korrekta slutsatser. Regionen kan bli ytterligare effektiv och genom nya lösningar hålla kostnaderna nere samtidigt som löneutvecklingen är god och verksamheterna fortsätter höja sin förmåga. Vi gör detta genom att ge våra chefer långt ut i organisationen mandat och verktyg att utveckla verksamheten enligt övergripande prioriterade uppdrag och i förhållande till budget.

En betydande kostnads- och effektivitetsproblematik är uteblivna besök. För att minska antalet och andelen uteblivna besök vill vi göra det enklare att om- och avboka och därefter höja kostnaden för den patient som uteblir utan giltigt skäl.

När vi tar fram nya riktlinjer för hur vård ska bedrivas måste vi värna om ambitionerna att inte vara för detaljerade i de krav vi ställer upp. Vårdgivarna, tillsammans med den medicinska professionen och patienten ska kunna hitta egna effektiva lösningar för vård med hög kvalitet. I varje avtal som upprättas bör regelförenkling vara en naturlig utgångspunkt.

Moderaterna vill

- Lämna regionskatten oförändrad
- Bibehålla och utveckla systemet med egenavgifter
- Säkerställa ett fortsatt långsiktigt hållbart ekonomiskt läge för Västra Götalandsregionen

Möjligheternas region

Västra Götaland är en fantastisk region med stor potential – en potential som vi moderater är fast beslutna om att ta tillvara. Vi vill vara med och bygga samhället och fortsätta göra en bra region ännu bättre. Vi vill bidra till sysselsättning, trygghet och en hållbar tillväxt.

Vi vill ta ansvar för en sammanhållen region. För oss är det viktigt att hela regionen, ska leva och att det är möjligt att bo och verka överallt. Därför vill vi t ex fortsätta arbetet med att binda samman regionen genom bättre infrastruktur och goda kommunikationer. Det finns emellertid viktiga faktorer för regionens utveckling som vi inte beslutar om. Bestämmelserna i miljöbalken och strandskyddet är hämmande för regionens attraktionskraft och för landsbygdens utveckling vilket kräver en nationell påverkansagenda så att regionens potential kan tas tillvara.

Ett hållbart arbete för fler jobb och ökat företagande

För att stärka tillväxten i Västra Götaland vill vi lägga stor kraft vid insatser för att kompetensförsörja regionens näringsliv med den arbetskraft som behövs. Insatser för bättre matchning, validering och utbildning till dagens bristyrken och framtidens yrken har hög prioritet, liksom insatser för att utveckla och locka hit kunskap och kapital. Därtill ser vi behov av insatser för ökad mobilitet och stärkta logistikkedjor. Vår utgångspunkt är att Västra Götaland ska vara en möjligheternas region där människor vill bo, se sina barn växa upp, förverkliga sig själva och åldras i.

En stor och allvarlig utmaning ligger i utanförskapet - i barn och ungas förutsättningar att bygga sitt liv när många elever går ur grundskolan utan att ha gymnasiebehörighet, i segregation och otrygghet. Stora utmaningar ligger också i att säkerställa och trygga kommunikationer, infrastruktur och energiförsörjning.

Dessa utmaningar är ett hot mot vårt mål *Det goda livet* och kräver politisk handlingskraft men också kraftsamling, samverkan och samordning på gemensamma arenor för att nå outnyttjade synergier. Med gemensamma krafter är vi moderater övertygade om att vi når längre.

Ett starkt Västra Götaland börjar med jobben. När fler arbetar läggs grunden för en trygg gemensam välfärd och vägen in i samhället går via jobben. Vi moderater kommer arbeta mot målet att Västra Götaland ska ligga i topp i den nationella och nordiska tillväxtligan.

Politiker skapar emellertid inte jobb, det gör företag. Vi vill därför bidra till fler och växande företag genom ett bättre klimat för entreprenörer, inte minst inom välfärdssektorn. Stat, regioner och kommuner har ett uppdrag att bidra till stabila förutsättningar och enkelhet vid etableringar av både människor och företag i vårt område. Västra Götalandsregionen ska agera smörjmedel och vara en lyhörd part i relationer med näringsliv och företag kring hur regionen kan ta sitt ansvar och öka möjligheterna för fler och växande företag. Detta genom att t ex förenkla upphandlingsförfarandet och använda innovationsupphandling, stärka arbetet med att öka innovationskraften samt attrahera kapital och investeringar till regionen.

Västra Götaland är en tjänste- och kunskapsintensiv tillväxtregion och Sveriges innovationsmotor. För att kompetensförsörja dessa strategiskt viktiga sektorer vill vi skapa förutsättningar och miljöer som attraherar skarpa talanger och kunskap till Västra Götaland, och som bidrar till att accelerera innovationer till fler snabbväxande företag. Det handlar om att trygga långsiktig finansieringen kring strukturerna, acceleratorer och inkubatorer. Men också om att bidra till och skapa arenor där kunskap och kapital möts, inte bara för startups utan också för scale ups, om att stödja testbäddar, policylabb och vidareutbildning. Utveckling av kunskapsintensiva tjänster (KIT) skapar nästa generations företag.

Industrin utgör en stor och viktig del i det väst-svenska näringslivet. Förutsättningarna för industrin behöver förbättras, bl a genom investeringar i infrastruktur och genom insatser för att säkra en tillräcklig produktion och försörjning av el och energi.

Moderaterna vill

- Kraftsamla för att kompetensförsörja regionens näringsliv och den offentliga sektorn
- Arbeta för fler och växande företag i Västra Götaland
- Öka regionens attraktionskraft för att locka och behålla kompetens och kapital
- Samla andra aktörer kring gemensamma utmaningar - tillsammans når vi resultat

Fullföljda studier och väl rustade medborgare

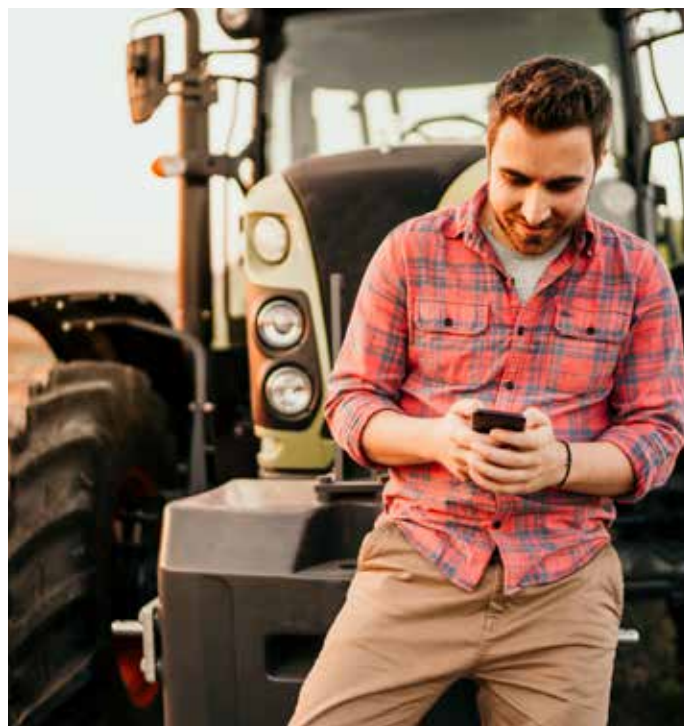
En av samhällets absolut största utmaningar är att öka sammanhållningen och minska utanförskapet och segregationen, framförallt bland ungdomar och nya svenskar. En förutsättning för att den enskilda individen ska kunna få jobb, ta ansvar och skapa sig ett gott liv är att den står rätt rustad för att möta framtiden.

Ett stort arbete ligger i att stärka möjligheterna till det livslånga lärandet och att öka anställningsbarheten för dem som står långt från arbetsmarknaden. Också matchningen mellan utbildningsverksamheten och arbetsmarknaden måste förbättras. Genom att knyta samman olika aktörer vill vi moderater bidra till att lösa matchningsproblematiken, fånga upp individer som befinner sig i utanförskap och få fler i arbete.

Vi moderater vill särskilt kraftsamla för att minska avhoppet från skola och utbildning och öka andelen barn och ungdomar som slutför grundskolan med godkända betyg. Att omkring 15 procent av eleverna går ur grundskolan utan att ha en gymnasiebehörighet, eller att många som påbörjat sin gymnasieutbildning inte tar sin examen inom tre

år, är inte är värdigt ett land som Sverige. Därför vill vi intensifiera och konkretisera arbetet med *Kraftsamling för fullföljda studier* bl a genom insatser som stärker individens självkänsla, motivation och engagemang, genom regionens science centers och att sprid goda idéer och metoder. Den psykiska ohälsan bland barn och unga är en viktig del i detta arbete. Välbefinnandet hänger nära samman med hur eleven presterar i skolan och möjligheterna till jobb eller vidare studier. Därför vill Moderaterna verka för tidiga hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser som att stötta skolan och skolhälsovården.

Vi vill utvidga antalet feriepraktikplatser i regionens verksamheter och erbjuda fler studentmedarbetartjänster. För att ytterligare komplettera kommunernas utbildningsalternativ vill vi moderater förtydliga och utveckla folkhögskolors och naturbruksgymnasiernas uppdrag som utbildningsanordnare ytterligare. Vi ser dessa utbildningsformer som betydelsefulla vid kompetensväxling och omställning, för att kunna möta viktiga samhälls- och kompetensförsörjningsutmaningar, inte minst inom industrin och de gröna näringarna.

Moderaterna vill

- Intensifiera och konkretisera arbetet med "Kraftsamling för fullföljda studier" samt stödja insatser som stärker ungas självkänsla, motivation och engagemang
- Stärka samarbetet med andra aktörer för att bättre kompetensförsörja och öka matchningen på arbetsmarknaden
- Öka antalet feriepraktikplatser och studentmedarbetartjänster i regionens verksamheter.

Hållbara transporter, elektrifiering och energiförsörjning

Transporter ses idag ofta som ett miljöproblem, men utan dessa transporter skulle dagens moderna samhälle helt sluta fungera. Vi moderater tror att vi kan lösa dagens miljöproblem utan att drastiskt minska antalet transporter. Västra Götaland är en stor region och människor som bor här är beroende av väl fungerande kommunikationer. Att som småbarnsfamilj få vardagen att gå ihop med pendling till och från jobb, hämtning av barn på förskolan och veckohandling med alla tillkommande bestyr i hemmet blir en omöjlig ekvation för den enskilde. Vi vill göra insatser där de gör som mest nytta.

Det är inte transporter, utan utsläppen som är problemet. Därför lägger vi vårt fokus på insatser för att människors resor ska kunna ske så klimatsmart som möjligt. Onödiga transporter ska undvikas, men viktigast är att öka effektiviteten, att samordna transporter, där det är möjligt, flytta godstransporter från väg till sjö och järnväg. Genom teknikneutralitet och satsningar på fossilfria transporter, såsom el- och hybridlösningar är vi övertygade om att transporters miljöpåverkan kraftigt kan reduceras.

Utvecklingen på vätgasområdet går fort och vi vill aktivt verka för att realisera idén att driva regionala tåg och transporter med vätgas.

Ett hållbart arbete för fler jobb och ökat företagande

Moderaterna vill arbeta för att systematiskt identifiera och undanröja hinder, ta tillvara möjligheter som leder utvecklingen mot ett mer hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. T ex måste utbyggnaden av laddinfrastruktur för både lätta och tunga fordon snabbas på, så att familjer och företag kan känna sig trygga med att den eldrivna bilen, bussen eller lastbilen kan laddas.

På samma sätt vill vi att laddinfrastrukturen i våra hamnar byggas ut. Sjöfarten är ett viktigt inslag i Västra Götaland. Här finns Nordens största hamn, som årligen hanterar cirka 60 procent av containertrafiken till och från Sverige och en stor kryssningsverksamhet. Elektrifieringen har inte kommit lika långt inom sjöfarten, men här finns stor potential till energibesparingar. Elektricitet används redan i linfärjetrafiken. Västtrafik har en hybridiserad färja som nattladdar vid kajen på Lindholmen, men planerar för ytterligare elektrifiering av trafiken.

För oss fyller flyget en viktig funktion som snabbt transportslag. Ett stort och spännande arbete pågår med elektrifiering av flygplatser och flyg till ett fossilfritt transportslag.

Västsvenska jobb är beroende av en fungerande energiproduktion

Våra västsvenska jobb, vår välfärd och konkurrenskraft är beroende av att vi har en fungerande energitillförsel med en utbyggd och driftsäker elinfrastruktur. Elnätet klarar idag inte de effektbehov som behövs i Västra Götaland och prognoser pekar på en kraftigt ökad efterfrågan på el. Förfrågningar kring etablering av framtidsindustri i vår region kräver, på en global marknad, snabba svar och effektiva processer. Att utveckla, planera och prospektera för ökad elproduktion tar lång tid. Olika lösningar måste därför tillåtas komplettera varandra på kort och lång sikt.

Elektrifieringen av samhället, av transporter och industri, kräver för att undvika kapacitetsbrist, att

basen i energiproduktionen säkerställs med mer planerbar kraft och på utbyggd infrastruktur av nät och ledningar för kraftöverföring. Omställningen till fossilfri stålproduktion, batterifabriker och serverhallar behöver stora mängder el. Energikrävande etableringar sker ofta nära grön elproduktion såsom vattenkraft i norra Sverige. För att kunna utveckla Västra Götaland behöver omställningen säkras och ske snabbare genom ett effektivt beslutsfattande kring energiproduktion och överföring.

För att inte äventyra etableringar i vår region vill vi moderater bidra till att klara effektbehoven, öka effektivisering vid nuvarande produktion och överföring, stötta arbetet med att utveckla nästa generations kärnkraft och se satsningar på alla relevanta energislag inklusive kärnkraft och solkraft. Vi behöver utveckla kapacitet att producera el nära de större orterna och använda oss av de produktions- och anslutningspunkter för el som redan är byggda. Det är viktigt att energiproduktionen är effektiv och förmår att leverera när den behövs.

Moderaterna vill

- Att Västra Götaland blir en föregångare avseende forskning och satsningar på vätgas
- Inleda ett samarbete med akademien med en forskningsplats för framtidens kärnkraft i Västsverige
- Göra satsningar för att snabba på omställningen till ett hållbart samhälle där de gör mest nytta

Investeringar för en hållbar, sammanhållen och tillväxtfrämjande, västsvensk infrastruktur

Det påverkar enskildas vardag, men även samhälls-ekonomi i stort när människor inte kommer i tid till jobb eller hämtning på förskolan, eller när företag inte kan leverera varor inom avtalad tid. Vi ser ett stort behov av satsningar på det mindre vägnätet, på goda kommunikationer och infrastruktur som knyter samman arbetsmarknadsregioner och underlättar pendling även för människor på landsbygden.

För oss moderater är samhällsnyttan den självklara utgångspunkten när det kommer till infrastrukturinvesteringar – satsningar ska göras där de gör mest nytta och befintlig infrastruktur ska underhållas. Utvecklingen och tillväxten i vår region är beroende av goda möjligheter till kommunikationer. Möjligheterna för människor att kunna resa till jobb och studier inom rimliga tider, är direkt avgörande för vilket arbete eller utbildning man väljer och var man väljer att slå ned bopålar.

Infrastrukturen är primärt ett ansvar för staten och tyvärr är den sedan länge eftersatt i Västra Götaland. Vi ser ett stort behov av samhällsekonomiskt och miljömässigt viktiga investeringar i såväl underhåll av den befintliga infrastrukturen, som i nya vägar och järnvägar. Det är av yttersta vikt att flaskhalsar byggs bort och att trafiksäkerheten på befintliga vägar förbättras.

För oss är det också viktigt att fortsätta bygga samman Västra Götaland internt, men också över läns- och landgränserna och internationellt.

Moderaterna vill

- Förbättra kommunikationerna till/från och inom regionen.
- **Säkerställa underhållet av befintlig infrastruktur.**

Järnväg

Järnvägsnätet inom Västra Götalands län är av stor betydelse för regionens och hela Sveriges framtid. En ny järnväg mellan Göteborg och Borås via Landvetter är den mest prioriterade satsningen men det finns också akuta behov av att investera i fler spår på Västra Stambanan mellan Göteborg och Alingsås, samt i dubbelspår på sträckan Oslo-Göteborg-Köpenhamn. Utöver de större järnvägsprojekten vill vi se en modernisering av de mindre, regionala järnvägsnäten, så att trafiken kan utvecklas och underlätta för arbets- och studiependlare.

Moderaterna vill

- Bygga en ny järnväg mellan Göteborg/ Mölndal via Landvetter till Borås
- Öka kapaciteten på Västra stambanan genom utbyggnad till fyrspar mellan Göteborg och Alingsås.
- Samarbeta med Norge för en investering i järnvägen till Halden
- Modernisera de mindre järnvägsnäten, så som Bohusbanan, Kinnekullebanan, Älvsborgsbanan och Viskadalsbanan

Vägar

Den eftersatta väginfrastrukturen i Västra Götaland är en viktig fråga. Vi moderater vill se till att alla kan förflytta sig inom regionen säkert och punktligt, genom en modern och hållbar infrastrukturplanering där olika trafikslag kompletterar varandra.

Bilen är inte bara viktig, utan nödvändig för många regioninvånare för att få vardagen att gå ihop, men också för att trygga transporter och möjligheterna till en levande landsbygd. Genom fler gröna drivmedel minskar också bilens miljöpåverkan. Därför måste stora delar av det övriga vägnätet i Västra Götaland rustas upp och underhållas.

Många av våra riks- och Europavägar är undermåliga och behöver få en förbättrad standard. Vi moderater vill därför att E20, Riksväg 40:s ”missing link” Ulriceham-Jönköping samt E45 byggs ut till minst fyrfältsväg och att in- och utfarter till Göteborg förbättras så att tillgängligheten blir bättre. Därtill krävs kapacitetsförstärkningar av flertalet regionala vägar.

Trafiksäkerheten är en prioriterad fråga för oss moderater och vi vill framför allt att resurser läggs på trafiksäkerhet och framkomlighet. Det är av

yttersta vikt att flaskhalsar byggs bort för att säkerställa framkomligheten.

Moderaterna vill

- Bygga ut E 20, Riksväg 40 och E 45 till minst fyrfältsväg
- Snarast komma igång med beslutade väginvesteringar
- Upprusta det mindre vägnätet och genomföra nödvändiga kapacitetsförstärkningar

Flyg

Flyget och Landvetter flygplats har stor betydelse för både in- och utrikes trafik samt för näringslivet och dess utveckling. Genom att möjliggöra möten och bidra till att lättare kompetensförsörja näringslivet, såsom läkemedelsindustrin, stärks regionens attraktionskraft som en internationell tillväxtregion.

Även de mindre regionala flygplatserna i Sverige, såsom Trollhättans flygplats, bör garanteras fortsatt drift bl a som beredskapsflygplatser. Det förutsätter statlig medfinansiering men ny teknik kan också sänka investeringskostnaderna.

Vi moderater vill inte straffa ut flyget som miljöfarligt. Arbetet med att utveckla fossilfria drivmedel och elektrifiering av flyget ska ha hög prioritet inom ramen för omställningen till ett mer hållbart samhälle.

Moderaterna vill

- Säkerställa flygets utveckling som ett betydelsefullt och miljövänligt transportslag genom fler inrikeslinjer samt direkt- och utrikes destinationer

Sjöfart

Vi moderater vill säkerställa Göteborgs hamns fortsatta ställning som Nordens största hamn. Den är viktig för att säkerställa import och export av varor såväl för Sverige som för övriga Norden samt säkra arbetstillfällen som annars riskerar att hamna utomlands. Men även de mindre hamnarna längs med kusten och Vänersjöfarten fyller en viktig funktion. Genom att bygga ut sjöfarten kan vi föra över gods som idag färdas på landsvägarna. Det är bra, inte minst för miljöns skull.

Moderaterna vill

- Säkra transporter till och från våra hamnar samt föra över mer godstransporter till sjöfarten
- Säkerställa att slussarna i Göta Älv renoveras
- Arbeta för att Göteborgs hamns muddras så att nästa generations fartyg kan anlöpa

Digitaliseringen kräver fungerande bredband och IT

Samhället genomgår en digital transformation där dagens arbetsmarknad och företagsklimat kräver en god tillgång till IT och bredband. Den snabba omställningen under pandemin visar att digitaliseringen på ett sätt bidragit till att minska sårbarheten i samhället, men utvecklingen ställer ökade krav på en tryggad infrastruktur och drift samt på cybersäkerhet och kunskaper i data och programmering. Vi moderater vill att Västra Götalandsregionen tillsammans med kommunerna ökar insatserna för att säkerställa att de vita fläckarna i bredbandsnätet byggs bort.

Moderaterna vill

- Öka insatserna för att tillvarata digitaliseringens möjligheter

En punktlig, bekväm och trygg kollektivtrafik med möjlighet till snabba byten

För oss moderater är det viktigt att kollektivtrafiken är bekväm, punktlig, tillgänglig och trygg och sker med en hållbar ekonomi där resenären tar sitt ansvar. Genom att utgå från en resenär som har svårt att tolka, höra, se eller röra sig ökar tillgängligheten för alla, oavsett om man sitter i rullstol, har barnvagn eller cykel med sig ombord.

Kollektivtrafikens huvudsyfte är att bidra till jobbtillväxten genom att skapa möjligheter för arbets- och studiependlare att inom rimliga tider kunna ta sig från hemmet till arbetsplatsen eller skolan. Den ska öka friheten och bidra till att fler vågar välja nya vägar i livet. Vi ser andra aktörer som verkar på marknaden som komplement som kan vara med och utveckla kollektivtrafiken i regionen. För att korta restiderna och öka punktligheten vill vi arbeta med att optimera stoppen och anpassa tidtabellerna så att olika transportslag synkas. För oss är det självklart att resan sker i ett rent och trivsamt fordon utan klotter.

Insatser för ökad trygghet

En självklar utgångspunkt för moderaterna är att kollektivtrafiken ska upplevas som trygg. Vi vill stärka de olika trygghetsskapande insatserna och bland annat utöka kameraövervakningen i fordonen samt vid knutpunkter, perronger och hållplatser. Vi vill också att det arbete som kontrollanterna idag utför vidgas till att också handla om att vara trivsel- och trygghetsvärdar. Moderaterna vill införa civila biljettkontrollanter. Att minska fuskåkandet handlar för oss moderater om rättvisa, men också om att säkra ekonomin för kollektivtrafiken. Det är viktigt att värna kompetensen och kontinuiteten bland chaufförerna eftersom deras yrkesskicklighet bidrar till upplevelsen av resan.

Smidiga byten mellan trafikslag

Även om det gjorts flera förändringar och förenklingar inom regionen avseende zon- och biljettsystem behöver förenklingarna fortsätta.

Bil och cykel är viktiga delar i resekedjan och ett komplement till kollektivtrafiken. Personbilen, som håller på att utvecklas till ett mer miljövänligt alternativ än tidigare, är nödvändig för att kollektivtrafiken ska vara tillgänglig för fler av regionens invånare.

Idag har vi en väl utbyggd kollektivtrafik inom de större tätorterna, men det viktigt att även landsbygden har tillgång till fungerande kollektivtrafik. Ökad mobilitet är ett ledord för oss, som innebär att det ska vara enkelt att byta mellan olika trafikslag. Vi moderater vill korta restiderna och underlätta byten genom att bl a arbeta med att optimera och anpassa tidtabellerna så att olika transportslag synkas. Vi vill också fortsätta bygga fler pendelparkeringar och resecentrum i regionen.

Genom samverkan med kommuner kan kollektivtrafiken bidra till en positiv samhällsutveckling, större

framkomlighet och ökad tillgänglighet. Dialogen med mindre kommuner är viktig för att kunna utveckla trafikslag såsom anropsstyrd trafik.

Moderaterna vill

- Öka tryggheten i fordon, vid knutpunkter, perronger och hållplatser
- Bygga ut kollektivtrafiken i de starka stråken men också underlätta för fler att kunna åka kollektivt
- Förbättra kollektivtrafikens miljömässiga och ekonomiska förutsättningar genom lösningar såsom anropstyrd trafik och mindre bussar
- Korta restiderna och underlätta byten bl a genom att anpassa tidtabellerna så att olika transportslag synkas (s k takttidtabeller)
- Utveckla dialogen med kommunerna kring gemensamma utvecklingsfrågor såsom pendelparkeringar

En region som lockar till besök

Runt om i hela Västra Götaland finns en mängd unika miljöer som lockar till upplevelser och möten. Här finns en omväxlande och vacker natur, många intressanta platser med höga kulturhistoriska värden och ett rikt kulturliv av hög kvalitet.

Covid-19-pandemin innebar förvisso stora påfrestningar för hotellverksamheten, för evenemang- och kulturverksamheterna, men har samtidigt fått många människor att få upp ögonen för det som Västra Götaland har att erbjuda i form av naturnära upplevelser och utomhusaktiviteter. Denna utveckling vill vi se en fortsättning på.

De lokala entreprenörerna är nyckeln till en framgångsrik upplevelse- och mötesindustri. Det är de som lockar hit turisterna. Men Västra Götalands-

regionen kan stödja, stimulera och vara hinderröjare för besöksnäringen. Det handlar framförallt om att underlätta resor till och inom regionen. Genom att skapa samverkansarenor och knyta samman kultur, besöksnäring och industri kan regionen också bidra i utbyte och destinationsutvecklingen.

Besöksnäringen är viktig för Västra Götaland. Den är personalintensiv, skapar arbetstillfällen och bidrar till en levande region i såväl stad som landsbygd. Många verksamheter och företag tampas emellertid med att hantera en kort och intensiv sommarsäsong med en mycket lång lågsäsong. Västsvenska turistrådet kan genom att agera spindeln i nätet, stödja och knyta samman olika aktörer som gemensamt kan hitta strategiska affärsutvecklingsområden och synergier för att öka robustheten inom näringen.

Moderaterna vill

- Att besöksnäringen utvecklas som en basnäring i hela Västra Götaland

Ett rikt och fritt kulturliv

Det öppna sinnelaget och den ifrågasättande tanken, respekten och dialogen. Kulturen är viktig för att vi människor tillsammans ska kunna växa samman, med ett brett spektrum av värderingar och åsikter, i ett gemensamt samhälle.

Kulturen är för oss moderater mycket mer än de traditionella kulturformerna. Den inbegriper Göteborgsoperan och Göteborgs symfoniker men också vardagskulturen, såsom idrott och dataspelsutveckling. Kulturen en viktig samhällsbärare och kan sammanfattas med allt som sammantaget gör oss till människor.

Forskning visar på kulturens positiva effekter för människan under hela livet, för barn och äldre och inom vården, vilket vi vill ta fasta på. Kulturen kan också användas som ett medel i integrationsarbetet.

En kultur för alla

Vi vill verka för att utveckla kulturens spets, och bredd för alla åldrar. För samtidigt som vi vill verka för att stärka verksamheter med utmärkt kvalitet och stor lyskraft, vill vi att kulturen ska vara tillgänglig och nå alla regionens invånare, gammal som ung, i hela regionen. Detta vill moderaterna uppnå genom att t ex samverka med civilsamhällets aktörer såsom föreningslivet och idrotten. Vi ser ett behov av att öka likvärdigheten i hur och i vilken omfattning regionen ger bidrag, utifrån nytta, räckvidd, besökare och omfattning av verksamheten. Men att även verka för en ökad egenfinansiering.

Barn och unga ska kunna ta del av kulturen inom regionen t ex genom egna besök och uppsökande verksamhet. Stödet till skolor i form av rese- och arrangörstöd är viktigt. Vi vill arbeta för att öka läsförmågan och läsförståelsen hos barn, unga och vuxna. Forskning visar också på kulturens positiva effekter för människans hälsa, och moderaterna vill använda kultur som ett medel i vården av bl a äldre och inom psykiatrin.

De kreativa näringarna är en tillväxtfaktor

De kulturella och kreativa näringarna är en tillväxtfaktor som skapar ett levande samhälle som attraherar invånare, turister, och företag med kreativitet och skaparkraft. En region som präglas av ett rikt kulturliv är berikande för både invånare och besökare och lockar dessutom till investeringar i regionen. Vi vill stärka regionen som ett turistmål genom att utveckla och öka tillgängligheten till regionala kulturverksamheter och våra kultur- och naturarvsmiljöer.

Precis som inom andra områden vill vi se ett större utbyte och samverkan mellan olika aktörer så att kultur, kunskap och teknik kan utvecklas och spridas till fler. Det tror vi är en viktig förutsättning för att t ex dataspelsutvecklingen, techföretagandet och Film i Väst ska fortsätta utvecklas.

Moderaterna vill

- Bredda kulturen och uppmuntra till en mångfald av kulturutövare för att nå fler i alla åldrar, med särskilt fokus på barn och äldre
- Vårda vårt kultur- och naturarv och göra det tillgängligt för fler bl a genom att utveckla kultur- och naturturismen
- Underlätta för föreningar och det civila samhällets organisationer att bedriva sin verksamhet och bidra till social sammanhållning
- Använda kultur som ett medel inom vård, såsom barn- och demenssjukvård, terapi och rehabilitering samt i arbetet med att minska den psykiska ohälsan

Miljö- och klimatinsatser som gör skillnad - på riktigt

Vår politik på miljöområdet är en politik för hoppfulla. Vi är övertygade om att tillväxt, med satsningar på forskning och innovationer, effektivare teknik, mer förnybara drivmedel och smartare lösningar är en förutsättning för ett mer hållbart samhälle.

Västra Götalandsregionen som föregångare

Västra Götalandsregionen satsar på miljön såväl i regionens interna verksamhet som utåtriktat tillsammans med företag, organisationer och kommunerna. Regionen ska fortsätta satsa på forskning, innovationer och bidra med kunskap om miljö och klimat samt vara en föregångsregion i klimatsmart utveckling.

För att det ska vara lätt för verksamheterna att göra rätt miljömässiga val krävs tydliga strategier för hur miljömål och målen i Agenda 2030 ska nås. Västra Götalandsregionen ska arbeta aktivt med att stärka innovationskraften för cirkulär ekonomi, minska material- och matsvinn samt verka för miljösmarta och energieffektiva investeringar.

Moderaterna vill

- Att sjukvården i Västra Götalandsregionen även ur ett miljöperspektiv ska ligga i framkant nationellt
- Att Västra Götalandsregionen är en föregångsregion i klimatsmart utveckling genom stöd till forskning och innovationer

Rena skogar, sjöar och hav

Många miljöproblem är inte bundna till nationsgränser. Utsläpp av bl a läkemedelsrester och kemikalier vid läkemedelsframställning på andra platser i världen, på sjukhus och vårdcentraler, men också via toaletten ut i våra vattendrag, måste begränsas. Det kräver förstärkt forskning och ett brett samarbete. Avfall är idag en värdefull handelsvara och det finns goda ekonomiska vinster i återvinning. Vi ser gärna forskning och projekt kopplade till avfallsförbränning och återvinning.

De gröna och blå näringarna skapar arbetstillfällen och är viktiga för vår regions hållbara utveckling och framtid. De ger goda förutsättningar för att bevara och öka den biologiska mångfalden samt att öka självförsörjningsgraden avseende såväl livsmedel som byggmaterial.

Regionens närhet och gräns till Västerhavet och två av Europas största sjöar sätter ett stort fokus på frågor som rör havs- och vattenbruk och den maritima miljön. Nedskräpningen av våra kuster är ett lokalt problem med globalt ursprung. Regionen, tillsammans med den nationella nivån, måste agera gentemot EU för att få verkningfulla regler och verktyg för att stoppa nedskräpning och återfå ett rent hav. Vänerns och Vätterns vatten måste säkras som nödvändiga dricksvattensreserver för framtiden. Västra Götalandsregionen kan genom Väst-kuststiftelsen främja friluftslivet och lyfta fram och tillgängliggöra prioriterade naturreservat samtidigt som Botaniska trädgården bidrar med och sprider viktig kunskap kring den biologiska mångfalden.

Moderaterna vill

- Att Västra Götalandsregionen tar ett helhetsgrepp över hanteringen av läkemedel från producent till patient och till naturen i samarbete med VA-huvudmän och läkemedelsindustrin
- Minska mängden skräp och plast i natur och hav
- Samla och förstärka kompetensen kring biologisk mångfald på Botaniska trädgården
- Säkra dricksvattentillgången i Västra Götaland
- Stärka Väst-kuststiftelsens roll som samordnare av naturreservaten för att förbättra skötsel och tillgänglighet